

WIZYTY PRYMASA POLSKI KARD. JÓZEFA GLEMPA NA TERENIE ARCHIDIECEZJI SZCZECIŃSKO-KAMIEŃSKIEJ

Grzegorz Wejman*

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Szczecińskiego

Wprowadzenie

Prymas Polski kard. Józef Glemp w duchu swoich wielkich poprzedników – kard. Augusta Hlonda¹ i kard. Stefana Wyszyńskiego² – również często odwiedzał Pomorze Zachodnie. O wizytach prymasów Polskich wspominał już podczas swojej pierwszej wizyty w Szczecinie w 1982 roku. Uwypuklając troskę o wiarę i potrzebę pracy dla kraju w pomorskiej wizycie prymasa Hlonda oraz akcentując wysiłki w rozwój duchowy i materialny tutejszego Kościoła w częstych wizytach kard. Stefana Wyszyńskiego – „Kardynała Szczecińskiego” – jak się często sam nazywał Prymas Tysiąclecia, sam dostrzegał drogę na Kalwarię Kościoła szczecińsko-kamińskiego³, stąd też podziwiał jego prężność ducha i siłę woli. Wizyty

* Ks. dr hab. Grzegorz Wejman, prof. nadzw. US – prodziekan Wydziału Teologicznego US, kierownik katedry Historii Kościoła i Patrologii na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego. Redaktor naczelny czasopism: „Kościół nad Odrą i Bałtykiem” i „Colloquia Theologica Ottoniana”. Zajmuje się historią Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i Środkowym Nadodrzu. E-mail: gwejman@knob.pl.

1 *Prymas August Hlond budowniczy polskiej administracji kościelnej na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej*, w: *Doniosłe dziedzictwo. Sługa Boży, prymas August Hlond – duszpasterz i mąż stanu. Z dziejów parafii św. Ottona w Pyrzycach*, red. Z. Rakiej TChr, Pyrzyce–Szczecin 2015, s. 29–54.

2 G. Wejman, *Kardynał Stefan Wyszyński w procesie organizacji Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, w: *Stefan Kardynał Wyszyński. Pamięć i wdzięczność na Pomorzu Zachodnim*, red. ks. A. Ziejewski, ks. G. Wejman, Szczecin 2013, s. 45–69.

3 *Homilia ks. arcybiskupa Józefa Glempa prymasa Polski wygłoszona podczas uroczystości X-lecia diecezji w katedrze św. Jakuba w Szczecinie w dniu 27 V 1982 r.*, „Prezbiterium” 7–8 (1982), s. 244–249.

te miały zarówno charakter służbowy, jak i prywatny, co wynikało z obowiązku bycia metropolitą tych ziem w latach 1981–1992, jak i z troski o tutejszy Kościół. Niniejszy artykuł ukazuje w chronologicznym przekazie wizyty kard. Józefa Glempa w archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej.

1. Kapelan i sekretarz prymasa Polski kard. Stefana Wyszyńskiego⁴

Kardynał Józef Glemp, zanim zaczął przybywać na pomorską ziemię jako prymas Polski, odwiedził ten region naszej ojczyzny 9 razy jako kapelan i sekretarz prymasa Polski kard. Stefana Wyszyńskiego – w tym 5 razy teren diecezji szczecińsko-kamieńskiej.

Pierwszy raz ks. dr Józef Glemp przybył do Szczecina (5 listopada)⁵ i do Gorzowa Wlkp. (6 listopada) w 1966 roku wraz z prymasem Polski kard. Stefanem Wyszyńskim na uroczystości milenijne⁶. Kolejny raz był jako sekretarz prymasa Polski na 126. Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski, która miała miejsce w Gościkowie-Paradyżu w dniach 23 i 24 czerwca 1971 roku.

Rok później (w 1972 r.) był tutaj dwukrotnie – również jako sekretarz kard. Stefana Wyszyńskiego. Pierwszy raz 9 sierpnia podczas prywatnej wizyty prymasa Polski zarówno w Gorzowie Wlkp., Szczecinie jak i Kołobrzegu. W Szczecinie kard. Wyszyński odwiedził bp. Jerzego Strobę w jego rezydencji, a następnie oglądał ruiny katedry św. Jakuba i miasto. Wieczorem udał się do Kamienia Pomorskiego, gdzie spędził noc i kolejnego dnia po zwiedzeniu zabytkowej kon-

4 Ks. Józef Glemp na referenta w Sekretariacie Prymasa Polski został powołany 24 listopada 1967 r. Funkcję tę pełnił do 4 marca 1979 r., kiedy to został biskupem warmińskim. P. Nitecki, *Kardynałowie Kościoła w Polsce*, Częstochowa 1999, s. 92.

5 Na uroczystości szczecińskie przybyło 13 biskupów: ks. kard. Stefan Wyszyński, abp Bolesław Kominek, bp Wilhelm Pluta, bp Jerzy Ablewicz, bp Stefan Bareła, bp Lucjan Bernacki, bp Jan Czerniak, bp Józef Drzazga, bp Zygfryd Kowalski, bp Jan Kulik, bp Franciszek Musiela, bp Jan Obląg, bp Karol Pękała oraz generał paulinów o. Jerzy Tomziński. Obecni byli też ks. inf. Raiterm (przywiózł relikwie św. Wojciecha) i ks. dr Józef Glemp oraz delegacje z KUL-u i ATK. Por. *Duchowni przyjechali w siedmiu samochodach*, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” (dalej: GWK) 1–2 (1967), s. 8.

6 Centralna Msza św. milenijna odbyła się 6 listopada o godz. 11.00 na placu przed gorzowską katedrą. Razem z księdzem prymasem Stefanem Wyszyńskim uczestniczyło w niej 50 biskupów z całej Polski. *Millenium Diecezji Gorzowskiej*, GWK 1–2 (1967), s. 35. Ks. dr. Józefa Glempa widać na zdjęciach archiwalnych.

katedry pw. św. Jan Chrzciciela udał się do Kołobrzegu⁷. Za drugim razem był 8 października na ingresie bp. Jerzego Stroby do katedry szczecińskiej⁸.

W 1974 r. był trzykrotnie na terenie naszej diecezji: 17 marca na konsekracji ks. Jana Gałęckiego w katedrze szczecińskiej, której dokonał prymas Polski kard. Stefan Wyszyński⁹; 25 maja – na konsekracji ks. Tadeusza Werno, której dokonał również kard. Stefan Wyszyński¹⁰ oraz w dniach 7–8 września na 144. Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski w Szczecinie wraz z prymasem Wyszyńskim¹¹. Natomiast w 1975 roku był z kard. Stefanem Wyszyńskim w dniach 16–17 sierpnia na uroczystości 975. rocznicy utworzenia metropolii gnieźnieńskiej i biskupstwa kołobrzeskiego zarówno w Koszalinie, jak i Kołobrzegu¹².

Dwa lata później ks. Józef Glemp, pełniąc nadal funkcję sekretarza prymasa Polski, był dziewiąty raz na pomorskich terenach w dniach 25–26 czerwca 1977 roku podczas pobytu kard. Stefana Wyszyńskiego w Koszalinie i Słupsku¹³.

7 Wizyta prymasa Polski u ordynariusza szczecińsko-kamieńskiego, „Prezbiterium” 1–2 (1973), s. 28. Zdjęcia – archiwum prywatne autora.

8 Ingres pierwszego biskupa szczecińsko-kamieńskiego do katedry św. Jakuba w Szczecinie, „Prezbiterium” 1–2 (1973), s. 31–44.

9 K.R. Prokop, *Biskupi Kościoła katolickiego w III Rzeczypospolitej*, Kraków 1998, s. 40–41.

10 P. Mielczarek, *Uroczystość konsekracji ks. Biskupa pomocniczego Tadeusza Werno*, „Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiadomości Diecezjalne” (KKWD) 2 (1974), nr 7, s. 191–199.

11 A. Offmański, *Uroczysta sesja Episkopatu Polski z okazji 850-lecia Chrztu Pomorza Zachodniego (Szczecin, 7 września)*, „Prezbiterium” 9–11 (1974), s. 34–40.

12 P. Mielczarek, *Uroczystości 975-lecia istnienia metropolii w Gnieźnie oraz powstania biskupstwa w Kołobrzegu*, KKWD 3 (1975) nr 12, s. 331–340; P. Mielczarek, *Z pobytu J. E. Ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego prymasa Polski w Koszalinie*, KKWD 3 (1975), nr 12, s. 351–354.

13 S.K., *Z życia diecezji*, KKWD 5 (1977), nr 7–8, s. 233–238. Wówczas diecezja obchodziła 5-lecie swojego istnienia.

2. Prymas Polski¹⁴ – arcybiskup metropolita gnieźnieński i warszawski¹⁵

Od chwili objęcia urzędu prymasa Polski (7 lipca 1981 r.) abp Józef Glemp nawiedzał te ziemie do czasu nowej reorganizacji diecezji polskich, czyli 25 marca 1992 roku¹⁶, jako arcybiskup metropolita gnieźnieńskiej. W tym czasie był 7 razy w diecezji szczecińsko-kamiieńskiej.

Pierwszy raz jako prymas Polski przybył do Szczecina w 1982 roku w związku z 10. rocznicą powołania diecezji szczecińsko-kamiieńskiej. Do miasta Gryfa przybył w godzinach wieczornych 27 czerwca. Uroczystej Mszy św. przewodniczył kard. Franciszek Macharski, a kazanie wygłosił abp Józef Glemp¹⁷. W uroczystości udział wzięli także: nuncjusz apostolski Luigi Poggi, abp Henryk Gulbinowicz i jego bp. pomocniczy Tadeusz Rybak i Adam Dyczkowski, abp Jerzy Stroba, abp Bronisław Dąbrowski, bp Jerzy Ablewicz, bp Wilhelm Pluta, bp Ignacy Jeż, biskup pomocniczy diecezji opolskiej Antoni Adamiuk, bp Annecy (Francja) Jean Sauvage oraz liczni kapłani¹⁸.

Kolejny raz przybył w 1985 roku na 207. Plenarną Konferencję Episkopatu Polski, której też przewodniczył w dniach 20–23 czerwca, miejscem obrad był nieukończony jeszcze budynek Wyższego Seminarium Duchownego w Szczecinie przy ul. Papieża Pawła VI nr 2 (późniejsza siedziba wydawnictwa; dzisiaj fundament nowego gmachu Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego). Posiłki przybyli goście spożywali w dzielnicy Golęcino, w obiektach należących do szczecińskiego seminarium. Uczestniczący w konferencji biskupi wzięli udział w obchodach 40-lecia powrotu Kościoła katolickiego na Pomorze Zachodnie¹⁹.

14 Papież Jan Paweł II powołał bp. Józefa Glempa na następcę kard. Stefana Wyszyńskiego – 3 lipca 1981 r., nominacja została ogłoszona 7 lipca, a pismo nominacyjne podpisał kard. Agostino Casaroli, prefekt Rady ds. Publicznych Kościoła. Papież w tym czasie przebywał w klinice Gemelli. Kanoniczne objęcie archidiecezji warszawskiej i gnieźnieńskiej miało miejsce 9 lipca 1981 r. A.F. Dziuba, *Kardynał Józef Glemp, Prymas Polski*, w: *Księga Jubileuszowa Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Gnieźnie 1602–2002*, red. P. Podeszwa, W. Polak, Gniezno 2002, s. 187.

15 Jego władzy jako metropolicie gnieźnieńskiemu podlegały diecezje: wrocławska, gdańska, chełmińska, szczecińsko-kamińska i koszalińsko-kołobrzeska.

16 W skład metropolii gnieźnieńskiej wchodziła m.in. diecezja szczecińsko-kamińska.

17 *Homilia ks. arcybiskupa Józefa Glempa prymasa Polski wygłoszona podczas uroczystości X-lecia diecezji w katedrze św. Jakuba w Szczecinie w dniu 27 V 1982 r.*, „Prezbiterium” 7–8 (1982), s. 244–249; J. Glemp, *Trzeba umieć wejść na Kalwarię i stanąć pod krzyżem*, w: tegoż, *Nauczanie pasterskie 1981–1982*, Poznań 1988, s. 503–506.

18 *Uroczystości w katedrze św. Jakuba w dniu 27 VI 1982 r.*, „Prezbiterium” 7–8 (1982), s. 237–238.

19 *Komunikat z 207 Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski*, „Prezbiterium” 6–10 (1985), s. 143.

W sobotę wieczorem (22 czerwca) księża biskupi odprawili Msze św. w kilkudziesięciu parafiach diecezji. Prymas Polski wraz z abp. Bronisławem Dąbrowskim udał się w towarzystwie bp. Jerzego Stroby na szlak pierwszych biskupstw do Wolina²⁰ i Kamienia Pomorskiego. W historycznej kamieńskiej katedrze kard. Józef Glemp odprawił Eucharystię i wygłosił słowo Boże²¹.

Główne uroczystości szczecińskie miały miejsce 23 czerwca. Mszy św. koncelebrowanej na placu przed katedrą przewodniczył kard. Franciszek Macharski, a słowo Boże wygłosił kard. Józef Glemp, prymas Polski²². W uroczystości uczestniczył przedstawiciel papieża kard. Opilio Rossi. Obecni byli również: abp Frane Franić ze Splitu i bp Hubert Brandenburg ze Szwecji. Na zakończenie wszyscy biskupi udzielili Szczecinowi, ziemi pomorskiej i całej Polsce pasterskiego błogosławieństwa. Uroczystość zakończyło wykonane przez chór Politechniki Szczecińskiej „Alleluja” Haendla.

Rok 1987 był wyjątkowy w dziejach Szczecina i Pomorza Zachodniego, ponieważ 11 czerwca przybył do Szczecina Namiestnik Chrystusowy na ziemi – Jan Paweł II. Podczas 7-godzinnego pobytu papież odprawił na Jasnych Błoniach Mszę św. z odnowieniem przyrzeczeń małżeńskich i koronował figurę Matki Bożej Fatimskiej, w Wyższym Seminarium Duchownych wmurował kamień węgielny, a w bazylice katedralnej spotkał się z seminarzystami, kapłanami i zakonnicami. Wśród głównych gości był prymas Polski kard. Józef Glemp²³.

W kolejnym roku prymas gościł znowu w Szczecinie, 13 marca 1988 roku wziął udział w uroczystości jubileuszowej z okazji 25-lecia sakry bp. prof. dr. hab. Kazimierza Majdańskiego. Obecni byli też: kard. F. Macharski, abp Jean Fr. Arighi – wiceprzewodniczący Papieskiej Rady Rodziny, wielu biskupów z Polski, delegacje uczelni katolickich z Lublina, Warszawy, Krakowa, Poznania, uczelni Szczecina, a także goście z Francji i Niemiec. Homilię wygłosił prymas Polski²⁴.

Dwa kolejne pobyty związane były z peregrynacją kopii Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w diecezji szczecińsko-kamieńskiej. Powitanie obrazu nastąpiło 9 września 1990 roku w Trzebiatowie, a pożegnanie – 1 września 1991 roku w Szczecinie.

20 J. Glemp, *Bóg zamieszkał wśród ludzi tej ziemi*, w: tegoż, *Nauczanie pasterskie 1985*, Poznań 1989, s. 428–429.

21 *Komunikat z 207 Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski*, s. 146; J. Glemp, *Idziemy ufni i pełni wiary*, w: tegoż, *Nauczanie pasterskie 1985*, Poznań 1989, s. 429–432.

22 J. Glemp, *Czyńcie ziemię świętą*, „Prezbiterium” 6–10 (1985), s. 176–181 oraz w: J. Glemp, *Nauczanie pasterskie 1985*, Poznań 1989, s. 433–437.

23 *Program wizyty Ojca Świętego Jana Pawła II w Szczecinie 11 VI 1987*, „Prezbiterium” 4–6 (1987), s. 29.

24 J. Glemp, *Z krzyża płynie życie*, „Prezbiterium” 1–3 (1988), s. 8–13; a także w: J. Glemp, *Nauczanie pasterskie 1988*, Poznań 1994, s. 132–136.

Cudowny Obraz Pani Jasnogórskiej przybył do Trzebiatowa²⁵ z Kołobrzegu²⁶. Uroczystość rozpoczęły się o godz. 16 od przeniesienia kopii obrazu ze świątyni na rynek trzebiatowski, gdzie została odprawiona pod przewodnictwem księdza prymasa Msza św. z okolicznościowym kazaniem. Na początku został odczytany telegram papieża Jana Pawła II. W uroczystość zaangażowały się obok duchowieństwa władze miejskie i służby mundurowe. Na zakończenie ceremonii obraz został procesjonalnie przeniesiony do świątyni i tam zainstalowany na czas dalszej uroczystości, już parafialnej.

Pożegnanie Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej, który przez cały rok nawiedził wszystkie parafie diecezji, odbyło się 1 września 1991 roku w bazylice katedralnej. W obecności kilku tysięcy pielgrzymów z 241 parafii, 40 księży biskupów polskich koncelebrowało Mszę św. pod przewodnictwem kard. Franciszka Macharskiego, a słowo Boże wygłosił kard. Józef Glemp, prymas Polski. Obecny był też abp Józef Kowalczyk, nuncjusz apostolski w Polsce. Prymas Polski mówił o nawiedzeniu niosącym miłosierdzie Boże, a kończąc homilię, powiedział: „Będziecie tutaj na krawędzi naszej Rzeczypospolitej dbać o to, żeby rosła wiara, rozwijała się sprawiedliwość, żeby kwitła miłość, którą zwiastuje Maryja, a której źródło jest w samym Bogu”²⁷.

Między tymi wizytami – związanymi z peregrynacją obrazu – prymas Polski odwiedził Szczecin jeszcze 23 kwietnia 1991 roku i wziął wówczas udział w sympozjum naukowym ku czci św. Wojciecha w Wyższym Seminarium Duchownym. Obecni byli także: bp Jan Śrutwa, bp Tadeusz Gocłowski, bp Ignacy Jeż, bp Marian Przykucki, bp Zygmunt Pawłowicz, bp Bogdan Wojtuś. Referaty wygłosili: bp prof. dr hab. Kazimierz Majdański, bp prof. dr hab. Jan Śrutwa i dr hab. Włodzimierz Stępiński. Uczestnicy sympozjum zwiedzili także Zamek Książąt Pomorskich oraz Muzeum i Archiwum Państwowe w Szczecinie. Prymas Polski wieczorem odprawił uroczystą Mszę św. i wygłosił homilię w katedrze szczecińskiej²⁸.

25 Archiwum parafii pw. Macierzyństwa NMP w Trzebiatowie, Kronika parafii.

26 M. Czerner, *Kronika Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972–1992*, Koszalin 1995, s. 296.

27 J. Glemp, *Nawiedzenie niosące miłosierdzie Boże*, „Prezbiterium” 9–10 (1991), s. 255–259.

28 *Uroczystość ku czci św. Wojciecha. Szczecin, 23 kwietnia 1991 r.*, „Prezbiterium” 3–4 (1991), s. 102–103.

3. Prymas Polski²⁹ – kustosz relikwii św. Wojciecha i arcybiskup metropolita warszawski

W 1993 roku kard. Józef Glemp był tylko raz w Szczecinie – 2 kwietnia w 750. rocznicę nadania praw miejskich Szczecinowi. Prymas Polski w bazylice katedralnej przewodniczył Eucharystii i wygłosił homilię. Wśród gości byli: abp Kazimierz Majdański, bp połowy Sławoj Leszek Głódź, bp Ignacy Jeż i biskupi pomocniczy archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej: Jan Gałęcki, Marian Błazej Kruszyłowicz i Stanisław Stefanek³⁰.

Kolejny raz prymas Polski przybył do Szczecina w 1995 roku, w dniach 16–18 czerwca odbyła się 277. Konferencja Plenarna Episkopatu Polski w Wyższym Seminarium Duchownym w Szczecinie z okazji 50-lecia ustanowienia organizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich. 17 czerwca Mszę św. z okazji 50. rocznicy święceń kapłańskich sprawował abp K. Majdański w obecności księży biskupów uczestniczących w Konferencji Episkopatu. Natomiast 18 czerwca na placu katedralnym Mszy św. w obecności abp. Józefa Kowalczyka, nuncjusza apostolskiego, przewodniczył kard. Franciszka Macharskiego, a słowo Boże wygłosił kard. Józef Glemp, prymas Polski³¹. Po Mszy św. nuncjusz apostolski na Jasnych Błoniach odsłonił pomnik papieża Jana Pawła II.

W 1996 roku prymas Polski był w Szczecinie tylko przejazdem, w drodze do Niemiec na spotkanie z papieżem Janem Pawłem II. Prymas Polski przyleciał 21 czerwca do Goleniowa, stąd odebrał go abp Marian Przykucki i samochodem, który prowadził ks. Jan Jermak, udali się do Berlina. Do Szczecina wrócili 23 czerwca na nocleg w rezydencji arcybiskupa, a 24 czerwca prymas odleciał z Goleniowa do Warszawy³².

W następnym roku (1997) w dniach 15–17 listopada kard. Glemp znowu gościł na Pomorzu Zachodnim³³, 15 listopada odwiedził Kamień Pomorski, gdzie odprawił Mszę św. i wygłosił słowo Boże oraz uczcił cudowny Obraz Krzyża Brzozdowieckiego³⁴, przez co podkreślił wagę tego miejsca. Natomiast 16 listo-

29 Prymas Polski do 18.12.2009 r., od tego czasu prymas emeryt; przewodniczący Episkopatu Polski do 18 marca 2004 r.; arcybiskup metropolita warszawski do 6.12.2006 r.; zmarł 23.01.2013 r.

30 *Msza św. inauguracja obchody 750-lecia nadania praw miejskich Szczecinowi*, „Prezbiterium” 3–4 (1993), s. 116–119.

31 J. Glemp, „*Twoja wiara cię ocaliła, idź w pokoju*”, „Prezbiterium” 7–8 (1995), s. 246–249.

32 J. Glemp, *Caritati in Iustitia. Czynności pasterskie 1996–2000*, Warszawa 2002, s. 50–52.

33 Tamże, s. 177–178.

34 Od 14 września 2010 r. ma rangę diecezjalnego Sanktuarium Jezusa Ukrzyżowanego i Matki Bożej Bolesnej w słynącym łaskami Obrazie Brzozdowieckim, por. G. Wejman, *Nowe sanktuarium*, „KnOiB-Niedziela” 39 (2010), s. I i III.

pada – na zakończenie obchodów diecezjalnych związanych z 25-leciem istnienia diecezji i 5-lecia metropolii szczecińsko-kamieńskiej – relikwie św. Wojciecha zostały uroczysto wprowadzone do bazyliki katedralnej w Szczecinie. Uroczystościom przewodniczył prymas Polski kard. J. Glemp³⁵ oraz biskupi metropolii. Obecny był także abp K. Majdański i bp S. L. Głódź oraz kard. G. Sterzinsky z Berlina. Z tej okazji list przesłał nuncjusz apostolski w Polsce abp Józef Kowalczyk. Relikwie zostały umieszczone w ołtarzu kaplicy, poświęconej przez księdza prymasa Polski, i opisane: „w tym ołtarzu złożone są relikwie św. Wojciecha BM – In hoc altaris depositae sunt reliquiae Sti Adalberti E.M. 16 XI 1997”. Pod koniec Mszy św. zostały wręczone Pisma św. przedstawicielom młodzieży z każdego dekanatu. Po obiedzie w seminarium prymas spotkał się z osobistościami życia wojewódzkiego, generałami, parlamentarzystami i politykami. Wziął też gościnny udział w sesji biskupów metropolii. Do Warszawy odleciał 17 listopada z lotniska w Goleniowie.

Na następną wizytę (4–5 września 2004 r.) prymas Polski do Szczecina przyjechał z Warszawy samolotem. Dokonał odsłonięcia i poświęcenia pomnika upamiętniającego męczeństwo ofiar II wojny światowej przy kościele pw. św. Jana Chrzyciela w Szczecinie oraz tablicy prymasa kard. Stefana Wyszyńskiego. Uczcił także 30-lecie sakry bp. Jana Gałęckiego. Przewodniczył Mszy św. w kościele pw. św. Jana Chrzyciela, Słowo Boże zaś wygłosił bp Ignacy Jeż. Podczas tego pobytu prymas zwiedził kurię biskupią i seminarium duchowne. Kolację spożył z biskupami, kapłanami, i przyjaciółmi świeckimi w seminarium duchownym, na spotkaniu obecny był także prezydent miasta Marina Jurczyk. Do Warszawy odleciał 5 września z lotniska w Goleniowie; w drodze na lotnisko towarzyszył mu abp Zygmunt Kamiński³⁶.

Kolejny pobyt prymasa Polski w Szczecinie (w terminie 3–5 listopada 2006 r.) związany był z 40-leciem Millennium Chrztu Polski i 50-leciem posługi księży pallotynów w Szczecinie. Prymas przyleciał do Szczecina w godzinach popołudniowych 3 listopada wraz z towarzyszącym mu ks. Piotrem Fołtynem. Na lotnisku w Goleniowie powitał go abp Zygmunt Kamiński. Następnego dnia po porannej Mszy św. odwiedził parafię św. Jana Chrzyciela, a następnie samochodem abp. Zygmunta Kamińskiego udał się do Sachsenhausen na poświęcenie pomnika pomordowanych w tym obozie koncentracyjnym kapłanów, wśród których najwięcej było Polaków. Uroczystościom przewodniczył kard. G. Sterzinsky. Po

35 J. Glemp, „*Gdy powtórnie przyjdę*”, „Prezbiterium” 11–12 (1997), s. 350–354.

36 J. Glemp, *Rozwijać Kościół dzień po dniu. Czynności pasterskie 2001–2007*, Warszawa 2011, s. 271.

powrocie do Szczecina kard. Józef Glemp spożył kolację w rezydencji, na której był bp Alojzy Orszulik.

W niedzielę 5 listopada (abp Z. Kamiński odleciał do Warszawy na operację) kard. J. Glemp udał się do katedry, gdzie obejrzał wystawę poświęconą obchodom Millennium w Szczecinie. Tam też powiedział słowo do wiernych, którzy pozostali po zakończonej Mszy św. Następnie pojechał do kościoła św. Jana Ewangelisty, aby wziąć udział w szczecińskich obchodach Millennium³⁷ – w Mszy św. uczestniczyli m.in. minister Roman Giertych i samorządowcy. W kazaniu kardynał mówił o przyszłości, która zależy od dobrego wychowania. Prymas spożył obiad z władzami świeckimi i w towarzystwie abp. M. Przykuckiego, bp. A. Orszulika oraz biskupów pomocniczych ze Szczecina: J. Gałęckiego i M. B. Kruszyłowicza. Był też na spotkaniu duszpasterstwa „Stella Maris”. W drodze powrotnej na lotnisko w Goleniowie towarzyszył mu bp M. B. Kruszyłowicz³⁸.

Kolejny raz kard. Józef Glemp przybył do Szczecina 13 października 2007 roku. Wówczas odprawił Mszę św. w kościele pw. Chrystusa Dobrego Pasterza oraz poświęcił tam pomnik bł. Jana Pawła II oraz 6 okien witrażowych³⁹. W homilii mówił o Kościele zachodniopomorskim.

Dwa lata później Szczecin znowu gościł prymasa seniora, tym razem – 24 października 2009 roku – kard. Józef Glemp przybył do miasta Gryfa, aby wziąć udział w ogłoszeniu kościoła pw. św. Jana Chrzciciela bazyliką mniejszą. Prymas Polski poświęcił także kaplicę i rezydencję arcybiskupów szczecińsko-kamieńskich, wmurował kamień węgielny oraz akt erekcyjny w nowy budynek Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego⁴⁰, ponadto odwiedził katedrę szczecińską. Prymas Polski był również na nadaniu doktoratu honoris causa Uniwersytetu Szczecińskiego abp. dr. Zygmuntowi Kamińskiemu⁴¹.

Rok 2010 zamyka ten piękny okres wizyt prymasa Polski w Szczecinie i na Pomorzu Zachodnim – 6 maja na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego odbyło się sympozjum naukowe z okazji 65. rocznicy odprawienia pierwszej Mszy św. w powojenny Szczecinie. Uwieńczeniem tych wydarzeń był w katedrze szczecińskiej jubileuszowy koncert „Poznańskich Słowików” i Msza św. pod przewodnictwem prymasa seniora kard. Józefa Glempa. Homilię wygło-

37 J. Glemp, *Rozwijać*, dz. cyt., s. 428.

38 Tamże.

39 Z.P. Cywiński, *Prymas Polski kard. Józef Glemp na Osiedlu Bukowym*, „KnOiB-Niedziela” 43 (2007), s. I i III.

40 G. Wejman, T. Romatowski, *Prymas Polski w Szczecinie*, „KnOiB-Niedziela” 45 (2009), s. II.

41 G. Wejman, *Abp Zygmunt Kamiński doktorem honoris causa*, „KnOiB-Niedziela” 45 (2009), s. I i III. Ks. abp Zygmunt Kamiński został 25. doktorem honorowym Uniwersytetu Szczecińskiego; pierwszym jest abp Kazimierz Majdański.

sił abp Andrzej Dzięga, a na zakończenie Eucharystii metropolia szczecińsko-kamiński wręczył kard. Józefowi Glempowi Order św. Ottona z Bambergu⁴².

W piątek 7 maja w bazylice katedralnej w Szczecinie odbyło się ostatnie pożegnanie śp. abp. Zygmunta Kamińskiego, który zmarł 1 maja. Mszy św. pogrzebowej przewodniczył kard. Józef Glemp, prymas senior, a homilię wygłosił biskup toruński Andrzej Suski. Uroczystości zgromadziły liczne grono biskupów (wśród 27 dostojników był też obecny prymas Polski abp Henryk Muszyński) kapłanów, siostry zakonne i bardzo wielu wiernych. W uroczystości wzięli udział europosłowie i posłowie oraz członkowie rządu Rzeczypospolitej Polskiej z wicepremierem Waldemarem Pawlakiem, który w imieniu Marszałka Sejmu Bronisława Komorowskiego, złożył na ręce abp. Andrzeja Dzięgi pośmiertne odznaczenie dla abp. Z. Kamińskiego (Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski). Ponadto byli też obecni przedstawiciele uczelni szczecińskich oraz wszystkich stanów życia publicznego i społecznego miasta oraz regionu, a także rodzina i delegacje z Lublina i Płocka. Kondolencje przesłał również kandydat na prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Jarosław Kaczyński. Kanclerz Kurii w Szczecinie ks. dr Andrzej Maćkowski na początku Mszy św. odczytał słowo nuncjusza apostolskiego w Polsce abp. Józefa Kowalczyka (od 8 maja 2010 r. prymasa Polski)⁴³.

Podsumowanie

Kardynał Józef Glemp, prymas Polski, na terenie archidiecezji szczecińsko-kamińskiej był aż 16 razy. Początkowo 7 razy jako metropolita szczecińsko-kamiński, a następnie 9 razy jako kustosz relikwii św. Wojciecha i arcybiskup metropolita warszawski. Wizyty te miały różny wymiar i charakter – związane były z pielgrzymką papieża Jana Pawła II w Szczecinie, z konferencjami Episkopatu Polski, z uroczystościami religijnymi, kulturowymi oraz z odwiedzinami prywatnymi. Kardynał wizytował w tym czasie miasta: Szczecin (15 razy), Kamień Pomorski (2 razy), Wolin (1 raz) i Trzebiatów (1 raz).

W swoich kazaniach zachęcał on mieszkańców Szczecina i Pomorza, żyjących na „krawędzi naszej Rzeczypospolitej” do troski o nią, żeby tutaj „rosła wiara, rozwijała się sprawiedliwość, kwitła miłość, którą zwiastuje Maryja, a której źródło jest w samym Bogu”⁴⁴.

42 P. Kołodziejcki, *To już 65 lat*, „KnOiB-Niedziela” 20 (2010), s. II.

43 G. Wejman, *Ostatnie pożegnanie*, „KnOiB-Niedziela” 21 (2010), s. II i VI.

44 J. Glemp, *Nawiedzenie niosące miłosierdzie Boże*, „Prezbiterium” 9–10 (1991), s. 259.

W dowód wdzięczności za posługę na rzecz Kościoła szczecińsko-kamieńskiego Arcybiskup Metropolita Szczecińsko-Kamieński Andrzej Dzięga uhonoraował kard. Józefa Glempa Orderem św. Ottona z Bambergu.

Bibliografia

Archiwalia

Archiwum parafii pw. Macierzyństwa NMP w Trzebiatowie, Kronika parafii.

Opracowania

Cywiński Z.P., *Prymas Polski kard. Józef Glemp na Osiedlu Bukowym*, „KnOiB-Niedziela” 43 (2007), s. I i III.

Czerner M., *Kronika Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej 1972–1992*, Koszalin 1995.

Duchowni przyjechali w siedmiu samochodach, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” 1–2 (1967), s. 8.

Dziuba A.F., *Kardynał Józef Glemp, Prymas Polski*, w: *Księga Jubileuszowa Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Gnieźnie 1602–2002*, red. P. Podeszwa, W. Polak, Gniezno 2002, s. 187–194.

Glomp J., „*Gdy powtórnie przyjdę*”, „Prezbiterium” 11–12 (1997), s. 350–354.

Glomp J., „*Twoja wiara cię ocaliła, idź w pokój*”, „Prezbiterium” 7–8 (1995), s. 246–249.

Glomp J., *Caritati in Iustitia. Czynności pasterskie 1996–2000*, Warszawa 2002.

Glomp J., *Czyńcie ziemię świętą*, „Prezbiterium” 6–10 (1985), s. 176–181.

Glomp J., *Nauczanie pasterskie 1981–1982*, Poznań 1988.

Glomp J., *Nauczanie pasterskie 1985*, Poznań 1989.

Glomp J., *Nauczanie pasterskie 1988*, Poznań 1994.

Glomp J., *Nawiedzenie niosące miłosierdzie Boże*, „Prezbiterium” 9–10 (1991), s. 255–259.

Glomp J., *Rozwijać Kościół dzień po dniu. Czynności pasterskie 2001–2007*, Warszawa 2011.

Glomp J., *Z krzyża płynie życie*, „Prezbiterium” 1–3 (1988), s. 8–13.

Homilia ks. arcybiskup Józefa Glempa prymasa Polski wygłoszona podczas uroczystości X-lecia diecezji w katedrze św. Jakuba w Szczecinie w dniu 27 V 1982 r., „Prezbiterium” 7–8 (1982), s. 244–249.

Ingres pierwszego biskupa szczecińsko-kamieńskiego do katedry św. Jakuba w Szczecinie, „Prezbiterium” 1–2 (1973), s. 31–44.

Kołodziejki P., *To już 65 lat*, „KnOiB-Niedziela” 20 (2010), s. II.

- Komunikat z 207 Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski*, „Prezbiterium” 6–10 (1985), s. 143–146.
- Mielczarek P., *Uroczystości 975-lecia istnienia metropolii w Gnieźnie oraz powstania biskupstwa w Kołobrzegu*, „Koszalińsko-Kołobrzeszkie Wiadomości Diecezjalne” 3 (1975), nr 12, s. 331–340.
- Mielczarek P., *Uroczystość konsekracji ks. Biskupa pomocniczego Tadeusza Werno*, „Koszalińsko-Kołobrzeszkie Wiadomości Diecezjalne” 2 (1974), nr 7, s. 191–199.
- Mielczarek P., *Z pobytu J. E. Ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego prymasa Polski w Koszalinie*, „Koszalińsko-Kołobrzeszkie Wiadomości Diecezjalne” 3 (1975), nr 12, s. 351–354.
- Millenium Diecezji Gorzowskiej*, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” 1–2 (1967), s. 1–39.
- Msza św. inauguracyjna obchodów 750-lecia nadania praw miejskich Szczecinowi*, „Prezbiterium” 3–4 (1993), s. 116–119.
- Nitecki P., *Kardynałowie Kościoła w Polsce*, Częstochowa 1999.
- Offmański A., *Uroczysta sesja Episkopatu Polski z okazji 850-lecia Chrztu Pomorza Zachodniego (Szczecin, 7 września)*, „Prezbiterium” 9–11 (1974), s. 34–40.
- Program wizyty Ojca Świętego Jana Pawła II w Szczecinie 11 VI 1987*, „Prezbiterium” 4–6 (1987), s. 29.
- Prokop K.R., *Biskupi Kościoła katolickiego w III Rzeczypospolitej*, Kraków 1998.
- Prymas August Hlond budowniczy polskiej administracji kościelnej na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej*, w: *Doniosłe dziedzictwo. Sługa Boży, prymas August Hlond – duszpasterz i mąż stanu. Z dziejów parafii św. Ottona w Pyrzycach*, red. Z. Rakiej TChr, Pyrzyce–Szczecin 2015, s. 29–54.
- S.K., *Z życia diecezji*, „Koszalińsko-Kołobrzeszkie Wiadomości Diecezjalne” 5 (1977), nr 7–8, s. 233–238.
- Uroczystości w katedrze św. Jakuba w dniu 27 VI 1982 r.*, „Prezbiterium” 7–8 (1982), s. 237–238.
- Uroczystość ku czci św. Wojciecha. Szczecin, 23 kwietnia 1991 r.*, „Prezbiterium” 3–4 (1991), s. 102–104.
- Wejman G., *Abp Zygmunt Kamiński doktorem honoris causa*, „KnOiB-Niedziela” 45 (2009), s. I i III.
- Wejman G., *Kardynał Stefan Wyszyński w procesie organizacji Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim*, w: *Stefan Kardynał Wyszyński. Pamięć i wdzięczność na Pomorzu Zachodnim*, red. ks. A. Ziejewski, ks. G. Wejman, Szczecin 2013, s. 45–69.
- Wejman G., *Nowe sanktuarium*, „KnOiB-Niedziela” 39 (2010), s. I i III.
- Wejman G., *Ostatnie pożegnanie*, „KnOiB-Niedziela” 21 (2010), s. II i VI.

Wejman G., Romatowski T., *Prymas Polski w Szczecinie*, „KnOiB-Niedziela” 45 (2009), s. II.

Wizyta prymasa Polski u ordynariusza szczecińsko-kamieńskiego, „Prezbiterium” 1–2 (1973), s. 28.

WIZYTY PRYMASA POLSKI KARD. JÓZEFA GLEMPA NA TERENIE ARCHIDIECEZJI SZCZECIŃSKO-KAMIEŃSKIEJ

Streszczenie

Prymas Polski kard. Józef Glemp w duchu swoich wielkich poprzedników – kard. Augusta Hlonda i kard. Stefana Wyszyńskiego – również często odwiedzał Pomorze Zachodnie.

Wizyty te miały zarówno charakter służbowy, jak i prywatny, co wynikało z obowiązku bycia metropolitą tych ziem w latach 1981–1992, ale także z troski o tutejszy Kościół. Na terenie archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej prymas był aż 16 razy: jako metropolita szczecińsko-kamieński 7 razy i 9 razy, jako kustosz relikwii św. Wojciecha i arcybiskup metropolita warszawski. Wizyty te miały różny wymiar, a związane były między innymi z pielgrzymką papieża Jana Pawła II w Szczecinie, z konferencjami Episkopatu Polski, uroczystościami religijnymi, kulturowymi i odwiedzinami prywatnymi. Wizytował w tym czasie miasta: Szczecin (15 razy), Kamień Pomorski (2 razy), Wolin (1 raz) i Trzebiatów (1 raz).

Zachęcał mieszkańców Szczecina i Pomorza, by na „krawędzi naszej Rzeczypospolitej” troszczyli się o wzrost wiary, sprawiedliwości i miłość na wzór Maryi – patronki archidiecezji. W dowód wdzięczności za całość posługi na rzecz Kościoła szczecińsko-kamieńskiego Arcybiskup Metropolita Szczecińsko-Kamieński Andrzej Dzięga uhonorował kard. Józefa Glempa Orderem św. Ottona z Bambergu.

Słowa kluczowe: prymas Polski, kard. Józef Glemp, archidiecezja szczecińsko-kamieńska, Pomorze Zachodnie, wizyta

VISITS OF CARDINAL JÓZEF GLEMP, THE PRIMATE OF POLAND, IN THE METROPOLITAN ARCHDIOCESE OF SZCZECIN-KAMIEŃ

Summary

Cardinal Józef Glemp, the Primate of Poland, in the spirit of his great predecessors – Cardinal August Hlond and Cardinal Stefan Wyszyński – also often visited Western Pomerania.

These visits were both of business and private nature, which resulted from the obligation of being the Metropolitan Bishop of these lands in the years 1981-1992 as well as his concern for the local Church. He was up to 16 times in the Szczecin-Kamień Diocese: 7 times as the Metropolitan Bishop of the Szczecin-Kamień Diocese and 9 times as the Custodian of the Relics of St. Adalbert and the Metropolitan Archbishop of Warsaw. These visits were of different dimension and were associated with pilgrimages of the Pope John Paul II in Szczecin, Polish Episcopal Conferences, religious ceremonies and cultural events, and private tours. At this time, he visited four cities: Szczecin (15 times), Kamień Pomorski (2 times), Wolin (1 time) and Trzebiatów (1 time).

He encouraged the residents of Szczecin and inhabitants of Pomerania to take care of the growth of faith and love at “the brink edge of our Republic” following the way of Mary – a patron of the Archdiocese. In gratitude for the whole service to the Szczecin-Kamień Church, the Szczecin-Kamień Metropolitan Archbishop Andrzej Dzięga honoured Cardinal Józef Glemp with the Grand Order of Saint Otto of Bamberg.

Keywords: Primate of Poland, Cardinal Józef Glemp, West Pomerania, Archdiocese of Szczecin and Kamień, Visit

Translated by Mirosława Landowska